

Історія History

УДК 78(477.43–22)“16/17”

МУЗИЧНА СПАДЩИНА МІСТА ЗАСЛАВА (XVII–XVIII століття)

Анджей Едвард Годек, Іван Кузьмінський

У статті зібрано відомості про музичну культуру одного з важливих міст Волинського воєводства – Заслава (сучасний Ізяслав) – упродовж двох останніх століть ранньомодерної доби. Уперше перекладено та проаналізовано документ про заснування міського музичного цеху. Описано музичну практику та спадщину парафіяльного, бернардинського, лазаристського костелів та уніатської церкви. Окремо висвітлено відомості про міських і надвірних музикантів князя Павла-Карла Сангушка та його спадкоємців.

Ключові слова: музична культура ранньомодерної доби, сакральна музика, органи, музиканти, музичні твори.

The article contains information about the musical culture of one of the most important towns of the Volhynian Voivodeship – Zaslav, modern Iziaslav, during two last centuries of Early Modern period. The document on the foundation of the town musical guild is translated and analyzed for the first time. The musical practice and heritage of the Parish, Bernardine, Lazarists and the Uniate Churches is described. Information about the city and court musicians of Paul Karol Sangushko and his heirs is presented separately.

Keywords: musical culture of the Early Modern period, sacral music, pipe organs, musicians, musical works.

Музиканти в парафіяльному костелі. Інформація про музикантів князя Олександра Заславського відома дослідникам досить добре, проте факт того, що саме його музиканти працювали в костелі існував лише у формі припущення [3, с. 12]. Нагадаємо, що 1612 року князю служили четверо музикантів: «Пани музиканти: органіст, Миколай, Даніель, Войцех» [10; 15]. Завдяки листам ксьондза князя Олександра Заславського вдалося уточнити, що цих музикантів утримували суто для потреб парафіяльного костелу святого Івана Хрестителя: «Князь... музику на дворі своєму лише для костелу утримував» [25, с. 313]. Важливо заакцентувати, що наявність серед музикантів органіста свідчить про існування в костелі органу. Варто окремо зазначити, що будівництво парафіяльного костелу святого Івана Хрестителя розпочалося ще 1599 року, однак навіть 1622 року не було завершено [2, с. 549].

Міські музиканти. Найдавніші документальні відомості про музикантів у Старому Заславі походять з первинних поборових реєстрів (квити, рекоґніції) і датовані

1613 роком [9]. Їх уперше опублікував історик В. Атаманенко [1]. З 19-ти півволочних міщан ремісничі прізвиська мали тільки двоє, один з яких був музикантом – «дудка». Окрім того, серед міщан-четвертинників було ще двоє ремісників-музикантів: «скрипка» і «дудка». Серед комірників також було двоє музикантів – «Дудар, Скрипка». Серед люзних і ремісників, у множині, без зазначення кількості, вказано «скрипки» [1, с. 132]. Отже, усі музиканти грали на двох групах інструментів: хордофонах і аерофонах, або, по-іншому, – на смичкових і духових. Якщо струнні інструменти представлені лише скрипкою, то духові – і дудою, тобто волинкою, і дудкою, тобто подовженою народною флейтою. За браком додаткових відомостей більш докладно класифікувати дудки (як різновиди флейт) не маємо змоги.

Ірмологіон з уніатської церкви. 1673 року в уніатській церкві Святого Миколая м. Заслава дидакалом Іосифом Крейницьким було переписано лінійний Ірмологіон [5, с. 189]. Рукопис зберігається в Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького (Q 361). Найдавніша ж доку-

АНДЖЕЙ ЕДВАРД ГОДЕК, ІВАН КУЗЬМІНСЬКИЙ. МУЗИЧНА СПАДЩИНА МІСТА ЗАСЛАВА...

ментальна згадка про цю церкву датована 1637 роком [8, s. 14]. Вона стояла на ринку в Новому Заславі.

Документи про міський музичний цех. У наше розпорядження потрапив унікальний документ про заснування та права музичного цеху м. Заслава. Допомогу в пошуку цього документа та консультації щодо інших історичних джерел і фактів надав керівник громадської організації Товариство культурної спадщини «Заслав'є» В. Федотов. Рукопис зберігається у Кракові – *Archiwum Panstwowe w Krakowie* [6]. Цей документ жодного разу не був предметом дослідження. Він складається з трьох аркушів і записаний на п'яти сторінках, ще одна сторінка – шоста – порожня. Власне Положення написано на трьох сторінках, інші дві (перша й п'ята) – короткі відомості про зміст документа, його назва. Документ сформував з п'яти різних «грамот», що визначають і підтверджують права музикантів, перераховують їхні імена тощо. Відповідно весь документ написано п'ятьма різними почерками.

У першій частині документа йдеться про заснування музичного цеху. Створив і підписав документ парох заславського костелу, ксьондз Владислав Марчевський (*Władysław Marczeski*). У тексті йдеться про те, що фундаторами й утримувачами костелу були князі Заславські. Також парох зазначив, що власних музикантів князь не мав, однак, коли побачив, що міські музики діяли без жодних дозвільних документів, то вирішив виправити цю ситуацію, надавши їм відповідний документ, за що почав регулярно отримувати від музичного цеху виплати в розмірі п'яти копійок і трьох фунтів воску. Щодо регулярності виплат записів не знаходимо. Принагідно зазначимо, що подібний документ було створено біскупом Перемишльської дієцезії в 1702 році, коли, зрештою, за допомогою судових рішень міських музикантів було підпорядковано біскупській владі: «...як грецької, так і латинської релігії, туди ж і невірних євреїв» [16, s. 135–137]. Окремо в документі із Заслава зауважено, що старшому музиканту, тобто цехмістрові, повинні були підпорядковуватися й інші музиканти – місцеві, єврейські та мандрів-

ні. Вони мусили б отримувати право грати в місті виключно з дозволу цехмістра. Музиканти, які грали в місті на весіллях, мали б заплатити до цеху три злотих. Документ підписано 29 січня 1698 року. Подаємо повний текст документа: «Відомо кому чи ні, але належить знати, що залишився я в місті Заславі, і не маю в моєму парафіяльному костелі, який був освячений ясними князями Заславськими, котрі були фундаторами та добродіями моїх музикантів, і бачив, що музиканти права собі жодного не мають. Це саме стосується інших міст, головних і не головних, що повинні, згідно своєї повинності, до парафії бути послухними. У святий рік, коли даю Заславським музикантам ті папери, аби були послухними, якими були здавна, а єврейська сторона, аби теж до їх Старшого, або, по-іншому, Цехмістра, прикладалися, а також мандрівні музиканти, які би прийшли, аби не грали, а лише з дозволу Старших, з тим, що винні будуть на парафіяльний костел 5 коп. і 3 фунти воску, на що я даю цей лист, підписаний у Заславі 29 січня 1698 року. Музиканти, які грали би на весіллі в Заславі, мали би до цеху дати 3 злотих. Ксьондз Владислав Марчевський» [6, s. 3].

На тій же сторінці, в окремій – другій – частині документа, заславський адміністратор Анджей Нятецький (*Andrzej Niatecki*) затвердив виданий біскупом документ. У цій частині документа також є важливе уточнення про те, що місцевому пароху повинні підпорядковуватися музиканти як католицького, так і уніатського віросповідання: «...про права музикантів, як послушників костелу, так і церкви» [6, s. 3]. Православної церкви на той час у місті вже не існувало.

Третя частина документа підписана заславським плебаном ксьондзом Владиславом Мальковським (*Władysław Malcowski*) того ж дня, що і перша, тобто 29 січня 1698 року. Тут заславських музикантів охарактеризовано як спеціалістів у фігуральній, тобто багатоголосій, музиці – «спеціалісти фігурові» [6, s. 4].

Четверта частина документа датована 1703 роком, у ній подано список імен та посад музикантів, членів міського музичного цеху – Братства (*Braterstwo*) [6, s. 4]. Зазна-

ІСТОРИЯ

чимо, що, окрім частини питомо українських імен та прізвищ, у списку представлено і єврейські імена. Перший музикант у списку – Корній Пилипович (*Kornii Pilipowicz*), який, найпевніше, був керівником Братства. Другий старший музикант – Іцкович (*Ickowicz*), третій – Семен Феодорович (*Semen Feodorowicz*). Наступні у списку – Ян Тадеревич (*Jan Taderewicz*), Іван Левкович (*Iwan Lewkowicz*) та Лейба Мошкович (*Leyba Moszkowicz*). Ще два імена дописано іншим почерком, очевидно, – пізніше: цехмістр Корній Маскевич (*Kornii Maskiewicz*) й Іздзей Леюж (*Izdzey Lejuze*). Важливий штрих: у документі відсутні будь-які відомості про музичні інструменти, хоча, зважаючи на попередні записи, можна припустити, що музиканти цеху грали на скрипках, дудках і дудах.

П'яту, останню, частину документа створено 17 квітня 1716 року за підписами заславського пароха та збаразького декана Шимона Сеневи́ча (*Szymon Sieyniewicz*) і острозького ордината Олександра-Домініка Любомирського (1693–1720), де підтверджені попередні права музикантів [6, s. 5].

Надвірні музиканти Павла-Карла Санґушка. На початку XVIII ст. князь Павло-Карл Санґушко був найвпливовішою людиною у Волинському воєводстві. 1710 року він став власником Заслава. У 1720–1745 роках князем було реконструйовано Новозаславський замок [24, s. 83].

Першу ґрунтовну розвідку щодо музикантів князя здійснив відомий польський музиколог З. Ханецький. Найдавніші відомості про музикантів Павла-Карла Санґушка походять з видаткових документів двору за 1711 рік. Тут названо чотирьох музикантів: «Антоній (*Antoni*), Павло (*Pawel*), Василь (*Bazyli*), Серб (*Serbe*)» [15, s. 88].

Наступного, 1712, року в капелі з'явився ще й «Капельмейстер Ганс (*Kapelmayster Hans*)» [15, s. 88]. Однак того ж року зі списку зник музикант на ім'я Серб. Зарплата капельмейстера становила 600 злотих на рік, у той час як Антоній отримував 100 злотих, а Василь і Павло – по 60 [15, s. 88].

У 1723 році на жалобних урочистостях у Вишневці співаком та, напевно, учителем співу при дворі Павла-Карла Санґушка був краківський музикант Францішек [14,

s. 127–128]. 1725 року слуги князя безуспішно намагалися найняти ще співаків-професіоналів спочатку у Кракові, в ордені Францисканців, а згодом – у Зеґартовіце, в ордені Босих Кармелітів [14, s. 127–128].

У 1726 році, під час перебування князя в Дубно, у рахунках зазначено музичну капелу із семи музикантів, з яких четверо були учнями: «1 – Ендрих (*Endrych*), Скажинський (*Skarzyński*), Шульц (*Szulc*). 2 – Ясенський (*Jasieński*), Сковронський (*Skowroński*), Кулікевич (*Kulikiewicz*), Марцин (*Marcin*)» [15, s. 89]. Останні щоквартально отримували по 25 злотих.

У 1728 році, кілька місяців, при дворі працював італійський музикант Юзеф-Бернард д'Апріле (*Josef Bernhard d'Aprile*) [13, s. 266]. До наших днів збереглися його нотні твори, деякі з них могли бути написані й на Волині.

У реєстрі 1730 року останні чотири прізвища трапляються знову, але вже як повноправні капелісти. Також до списку додано двох нових музикантів: Цибульський (*Cybulski*) та якийсь тенор; музиканти щотижня отримували зарплату в розмірі 4-х злотих [22, s. 287]. У цей час у капелі перебувало 16 інструменталістів, 4 вокалісти (ДАТБ) та 2 хлопці [13, s. 269]. Серед інструменталістів були скрипалі, один з яких – Рихтер (*Rychter*), і гобоїст Помпео Петріні (*Pompeo Petrinii*) [22, s. 288].

Від грудня 1731 року до лютого 1733-го клавесиністом у князя працював композитор Крістоф Шафрат (*Christoph Schaffrath*) (1710–1763) [17, s. 113].

Про співаків князя достеменно відомо лише за 1729–1734 роки. У 1729 році двох кастратів і ще якихось співака й баса вдалося заангажувати з капели щойно померлого Станіслава-Матеуша Жевуського (1668–1728) [14, s. 129]. Зокрема, при дворі Павла-Карла Санґушка з'явився дискант-кастрат Стефан, який пропрацював тут до 1733 року. Можливо, це Стефан-Ярошевич (*Stefanem Jaroszewicz*) – майбутній співак королівської капели. У 1730–1734 роках надвірним музикантом був альтист-кастрат Казимир Древновський (*Kazimierz Drewnowski*). Серед інших музикантів згадано співачку Венцковську (*Więckowska*). При дворі

Іл. 2. Сторінка документа про підтвердження прав музичного цеху в Заславі з переліком імен музикантів (1703 р.)

Павла-Карла Санґушка були і два тенори: Ґашинський (*Gaszynski*) (1729–1730) і Юзеф Скорашкевич (*Józef Skoraszkiewicz*) (1730–1733). Перший, до того ж, був музикантом Станіслава-Владислава Потоцького († 1732), до капели якого він згодом і повернувся. Одразу після нього найняли Юзефа Скорашкевича, який був ще й скрипалем. 1729 року співаком капели був Мазилевич (*Mazylliewicz*), а в 1732–1733 роках у князя служив співак Стефан з Познані (*Stefan Poznanski*). У 1729–1733 роках у капелі працював бас Марцин Папроцький (*Marcin Paprocki*). Проте, не виключено, що він перебував при дворі й у 1736–1737 роках. Принагідно зазначимо, що, окрім основного виконавського обов'язку, співаки повинні були навчати вокалу малолітніх хлопців.

За статистичними підрахунками, утримання музикантів коштувало князю досить дорого. Наприклад, у 1720–1740-х роках на утримання двору в Любартові, до якого входило 120 осіб, щорічно витрачали майже 50 тис. злотих, на зарплату ж музикантів – майже 20 тис. У 1710–1715 роках на службі у князя перебувало 4–8 музикантів, у 1721–1724 роках колектив збільшився до 11 осіб, а у 1731–1732 роках у ньому вже налічувалося 22–28 музикантів [13, s. 263]. Водночас зовсім відсутні відомості щодо кількості музикантів та музичної капели загалом у 1734–1750 роках. Проте достеменно відомо, що музикою захоплювалася остання дружина Павла-Карла Санґушка – Барбара (1719–1791). Вона часто перебувала у своїй резиденції в Заславі, де народилися діти княжої родини. Зокрема, у 1750-х роках вона утримувала при своєму дворі різних музикантів, про що збереглися відповідні рахунки [20, s. 135]. Барбара Санґушко музичне виховання також забезпечила своїм донькам та онуці Маріанні. На уроках музики дівчата грали на клавесині та скрипці, співали, а онука навіть створювала власні танцювальні композиції [20, s. 100, 194]. Небайдужими до музики були й сини Павла-Карла Санґушка. Наймолодший, Януш-Модест Санґушко (1749–1806), захоплювався грою на гітарі та скрипці [12, s. 60]. Кваліфіковану музичну капелу у Славуті утримував Ієронім-Януш Санґушко (1743–1812). Вона

виконувала тогочасну європейську симфонічну музику, як-от: симфонії Й. Ґайдна, твори композиторів Мангаймської школи та багатьох інших авторів [12].

Орган, канціонали та пісні Бернардинського костелу. Фундатором монастиря бернардинів був князь Януш Заславський. У такий спосіб він виконав волю дружини-небіжчиці Олександри Санґушко. Під будівництво костелу святого Михайла та монастиря князь надав ділянку у Старому Заславі: «...на місці, яке називається “Монастирище”» [7, s. 4]. Бернардини прийняли фундуш 1604 року. Точний час побудови костелу та монастиря невідомий, однак це сталося до 1630 року [26, s. 5]. Від часу Хмельниччини і до початку XVIII ст. рівень заславських бернардинів опустився до рангу малої резиденції [11, s. 353]. Загальна ж кількість монахів не перевищувала чотирьох осіб, на противагу 40, як це було раніше. Однак 1727 року все почало швидко змінюватися, коли князь Павло-Карл Санґушко заходився відроджувати костел та монастир. У 1744 році будівлі освятив луцький єпископ Францішек Кобельський [26, s. 6].

Достеменно невідомо, з якого часу в костелі встановили орган, проте логічно припустити, що згодом – після його побудови. Документальні ж свідчення про орган датовані другою половиною XVIII ст. У 1766 році було демонтовано старий орган, у зв'язку з побудовою нових «музичних хорів», роботу над якими завершили наступного року [11, s. 356]. Незабаром львівський органмайстер Міхал Садковський за 3500 злотих побудував новий орган [11, s. 356–357]. Контракт було укладено в Львівському бернардинському монастирі в червні 1770 року, хоча орган зобов'язалися встановити на Зелені Свята 1771 року. Зрештою, роботу завершили лише наступного, 1772-го, року. У контракті ретельно описали вимоги щодо конструкції нового органу: «Органи мають бути настроєні відповідно до хорового тону, з французькою клаватурою в Ексцеленд, мова йде про три клаватури: мануал, соло і педаль, у яких мають бути голоси. Спершу в мануалі мають бути олов'яні 4-ліктювий Принципал, Саліцинал, Квінта, Октава, Супероктава, Мікстура, Цимбал, а також

ІСТОРИЯ

дерев'яні Флейта Велика і Флейта Мала, загалом же всіх голосів – дев'ять. У Соло має бути п'ять голосів, а саме: олов'яний Принципал і дерев'яні Флейта Велика, Флейта Мала, Тремоло та Людські голоси. У педалі – чотири голоси: Суббас, 8-ліктювий Саліцинал, Октава та 4-ліктювий Віоліновий Бас і Барабани» [21].

Загалом – це конструкція типового невеликого барокового органу. 1772 року було укладено контракт із Яном Барановським щодо «покриття органу китайським лаком» [27, s. 529]. У червні 1776 року органмайстри Шимон Мірецький і Францішек Шимонський отримали замовлення на ремонт нового органу [11, s. 358]. Останній, відомий дослідникам, ремонт органу відбувся 1789 року, а здійснив його Мікаель Чарльз [11, s. 358]. До наших днів збереглися фото, очевидно, іншого органу кінця XIX – початку XX ст., зроблені Юрієм Клюківським [4].

У сьомому пункті Діаріуша (щоденнику) заславського бернардинського костелу від 21 жовтня 1776 року ретельно описано, якими були хори костелу [26, s. 41], прикрашені різними намальованими музичними інструментами з партитурами для кожного інструмента, а також для трьох вокалістів. На цих, намальованих, партитурах було зображено ноти гімну *Dies mei transierunt, cogitationes mea dissipateae suat*.

У Бернардинському костелі зберігали образ Божої Матері, яка спочатку була православною іконою [18, s. 327]. Про співочу практику в костелі свідчить одне із чудес, приписуваних образу Заславської Богородиці, що сталося під час молитви *Pod Twoj Obronk (Sub Tuum Praesidium)* 1762 року – у час чуда. Відповідний запис про це залишив хроніст-бернардин [26, s. 20–21]. Дещо раніше, 1761 року, ксьондз

Бенедикт Котфицький (*Benedykt Kotficki*), колишній провінціал Руської провінції, засвідчив, що одужав завдяки співу отців та монахів-бернардинів Літанії перед образом Богородиці [26, s. 21]. Цей самий ксьондз був автором пісень, присвячених Богородиці, які співали і в Заславі, і в його околицях. До наших часів збереглися вербальні тексти двох його пісень – *Panno so w Obrazie Zaslawskim*, написана 15 травня 1762 року, і *Niebios Pani, której ani świat ani nieba* [26, s. 28–35]. Автором ще однієї пісні до Богородиці – *Niebios Pani, my poddani* – був ксьондз Станіслав Подобінський [26, s. 36–37]. Жоден із творів не має вказівки, з якими мелодіями їх потрібно співати.

У Краківській бібліотеці Бернардинів (*Biblioteka Prowincji oo. Bernardynów w Krakowie*) зберігаються два нотні канціонали, створені в Заславі. Перший канціонал – *Cantionale Missarum* (RL 54) – завершено 5 червня 1773 року копією Бенедиктом Котфицьким. Другий – *Cantionale* (RL 58) – датований 17 травня 1782 року, створений копією Антонієм Мициньським (*Antoni Miciński*). У першому рукописі містяться лише ординарні меси, а наприкінці манускрипту бракує шести композицій. Усі меси одноголосі, деякі з них відомі за іншими рукописами з Кракова, Вільнюса, Варшави тощо. Другий рукопис становлять ляменти, реквіальна меса та антифони.

Орган костелу лазаристів. 1747 року князь Павло-Карл Санґушко підписав фундаційний документ про будівництво костелу святого Йосипа та монастиря отців-лазаристів, а вже 1752 року будівництво завершили [19, s. 1, 4–5]. Проте існують відомості, що остаточні роботи тривали до 1754 року [23, s. 146]. Орган встановили восени 1753 року [23, s. 152]. Про нього відомо лише те, що він був 20-голосий [19, s. 2].

Джерела та література

1. Атаманенко В. Описово-статистичні джерела з історії міст Заславщини початку XVII ст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2015. № 24. С. 129–135.
2. Александрович В. Інвентарі замків у Старому й Новому Заславі з XVII століття. *Україна в Центрально-Східній Європі*. 2005. Вип. 5. С. 533–557.
3. Кузьмінський І. Князівські музичні капели та музичні професійні об'єднання у містах острозької ординації у ранньомодерний час. *Київське музикознавство*. 2017. № 55. С. 10–22.

АНДЖЕЙ ЕДВАРД ГОДЕК, ІВАН КУЗЬМІНСЬКИЙ. МУЗИЧНА СПАДЩИНА МІСТА ЗАСЛАВА...

4. Науковий архів Інституту археології НАН України. Архів Д. М. Щербаківського. Ф. 9. № 44 (Поділля, м. Ізяслав).
5. Ясіновський Ю. Українські та білоруські Ірмолої XVI–XVIII ст. Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження. Львів : Місіонер, 1996. 624 с.
6. Archiwum Narodowe w Krakowie. Oddział I na Wawelu. Archiwum Sanguszkow. Teka 10. Plik 1.
7. Archiwum Narodowe w Krakowie. Oddział I na Wawelu. Archiwum Sanguszkow. Teka 10. Plik 2.
8. Archiwum Narodowe w Krakowie. Oddział I na Wawelu. Archiwum Sanguszkow. Teka 64. Plik 13.
9. Archiwum Narodowe w Krakowie. Oddział I na Wawelu. Archiwum Sanguszkow. Teka 64. Plik 25.
10. Archiwum Narodowe w Krakowie. Oddział I na Wawelu. Archiwum Sanguszkow. Teka 75. Plik 2.
11. Betlej A. Kościół OO. Bernardynów w Zaslaviu. Źródła archiwalne do dziejów wystroju późnobarokowego. *Biuletyn Historii Sztuki*. 1995. № 57. S. 353–363.
12. Bieńkowska I. Inwentarz muzykaliów sanguszkowskich z II połowy XVIII wieku. *Muzyka : kwartalnik Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk*. 2017. № 1 (244). S. 48–89.
13. Bieńkowska I. Kompozytorzy w służbie księcia Pawła Karola Sanguszki (1680–1750). *Barok. Historia-Literatura-Sztuka*. 2014. 21/1 (41). S. 261–275.
14. Bieńkowska I. Śpiewacy Pawła Karola Sanguszki (1680–1750) w drugiej i trzeciej dekadzie XVIII wieku. *Polski Rocznik Muzykologiczny*. 2015. T. 13. S. 125–138.
15. Chaniecki Z. Nieznane kapele polskie z XVII i XVIII wieku. *Muzyka : kwartalnik Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk*. Warszawa, 1972. № 4 (67). S. 84–96.
16. Chaniecki Z. Organizacje zawodowe muzyków na ziemiach polskich do końca XVIII wieku. Kraków : Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 1980. 156 s.
17. Chybiński A. Słownik muzyków dawnej Polski do roku 1800. Kraków : Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 1949. 163 s.
18. Dworzak A. Sanktuarium oo. Bernardynów w Zaslaviu w XVIII stuleciu. *Історія релігії в Україні. Науковий щорічник*. 2014. Т. 2. С. 326–340.
19. Giżycki J. M. A. Księża misjonarze w Zaslaviu i Białymstoku. Kraków : Ks. Ks. Misyonarze, 1913. 23 s.
20. Jakuboszczak A. Sarmacka dama: Barbara Sanguszkowa (1718–1791) i jej salon towarzyski. Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 2008. 286 s.
21. Łyjak W. Z. Budownictwo organowe w zakonie bernardynów. Najstarsze kontrakty i opisy. *Zakony franciszkańskie w Polsce. Franciszkanie w Polsce XVI–XVIII wieku*. T. 2. Cz. 2. S. 231–265.
22. Skrabski J. Artyści na dworze Pawła Karola i Barbary Sanguszków. *Studia nad sztuką renesansu i baroku*. 2004. T. 5. S. 287–304.
23. Skrabski J. Budowa kościoła misjonarzy w Zaslaviu w świetle nieznanymi materiałów archiwalnych. *Przeгляд Wschodni*. 1999. № 6. S. 145–154.
24. Skrabski J. Paolo Fontana. Nadworny architekt Sanguszków. Tarnów : Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 2007. 431 s.
25. Stecki T. J. Wołyń pod względem statystycznym, historycznym i archeologicznym. T. 1. Lwów : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1864. 385 s.
26. Tokarzewski M. Z kronik zakonnych kościoła i klasztoru oo. Bernardynów w Zaslaviu na Wołyniu. Warszawa, 1913. 96 s.
27. Zgliński M. Nowożytny prospekt organowy i jego twórcy. Warszawa : Instytut Sztuki PAN, 2012. 678 s.

References

1. Atamanenko V. (2015) Opysovo-statystychni dzherela z istoriyi mist Zaslavshchyny pochatku XVII st. [Descriptive and Statistical Sources on the History of the Early XVIIIth-Century Zaslavshchyna Cities]. *Scientific Proceedings of the National University "Ostroh Academy"*, # 24, pp. 129–135.
2. Aleksandrovych V. (2005) Inventari zamkiv u Staromu y Novomu Zaslavi z XVII stolittia [Inventories of Castles in Old and New Zaslavs Since the 17th Century]. *Ukraine in Central-Eastern Europe*, Iss. 5, pp. 533–557.
3. Kuzminskyi I. (2017) Kniiazivski muzychni kapely ta muzychni profesiyni obyednannia u mistakh ostrozkoyi ordynatsiyi u ranniomodernyy chas [Princely Musical Choirs and Musical Professional Associations in Towns of the Ostroh Fee Tail Estate in Early Modern Period]. *Musicology of Kyiv*, # 55, pp. 10–22.
4. *Naukovyy arkhiv Instytutu arkhеolohiyi NAN Ukrayiny. Arkhiv D. M. Shcherbakivskoho* [Scientific Archives of the Institute of Archaeology of the NAS of Ukraine. The D. Shcherbakivsky Archives], Fund 9, # 44 (Podillia, Iziaslav).
5. Yasinovskiy Yu. (1996) *Ukrayinski ta biloruski Irmoloyi XVI–XVIII st. Kataloh i kodykologichno-paleohrafichne doslidzhennia* [Ukrainian and Belarusian Hirmologies of the XVIth to XVIIIth Centuries. A Catalogue and a Codicological and Palaeographical Study]. Lviv: Misioner, 624 pp.
6. *Archiwum Narodowe w Krakowie* [The National Archives in Krakow], Oddział I na Wawelu, Archiwum Sanguszkow, teka 10, plik 1.
7. *Archiwum Narodowe w Krakowie* [The National Archives in Krakow], Oddział I na Wawelu, Archiwum Sanguszkow, teka 10, plik 2.
8. *Archiwum Narodowe w Krakowie* [The National Archives in Krakow], Oddział I na Wawelu, Archiwum Sanguszkow, teka 64, plik 13.

ICTOPIЯ

9. *Archiwum Narodowe w Krakowie* [The National Archives in Krakow], Oddział I na Wawelu, Archiwum Sanguszkow, teka 64, plik 25.
10. *Archiwum Narodowe w Krakowie* [The National Archives in Krakow], Oddział I na Wawelu, Archiwum Sanguszkow, teka 75, plik 2.
11. Bettej A. (1995) Kościół OO. Bernardynów w Zaslaviu. Źródła archiwalne do dziejów wystroju późno-barokowego [A Roman Catholic Church of the Bernardine Order in Zaslav. Archival Sources for the History of Late Baroque Decorations]. *Biuletyn Historii Sztuki* [The Bulletin of the History of Science], # 57, pp. 353–363.
12. Bieńkowska I. (2017) Inwentarz muzykaliów sanguszkowskich z II połowy XVIII wieku [The Inventory of Sanguszko Music Documents from the Mid- to Late 18th Century]. *Muzyka: kwartalnik Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk*, # 1 (244), pp. 48–89.
13. Bieńkowska I. (2014) Kompozytorzy w służbie księcia Pawła Karola Sanguszki (1680–1750) [Composers in the Service of Prince Paweł Karol Sanguszko (1680–1750)]. *Barok. Historia-Literatura-Sztuka*, XXI/1 (41), pp. 261–275.
14. Bieńkowska I. (2015) Śpiewacy Pawła Karola Sanguszki (1680–1750) w drugiej i trzeciej dekadzie XVIII wieku [Singers of Paweł Karol Sanguszko (1680–1750) in the Second and Third Decades of the 18th Century]. *Polski Rocznik Muzykologiczny*, T. XIII, pp. 125–138.
15. Chaniecki Z. (1972) Nieznane kapele polskie z XVII i XVIII wieku [Unknown Polish Musical Choirs from the 17th and 18th Centuries]. *Muzyka: kwartalnik Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk*. # 4 (67), pp. 84–96.
16. Chaniecki Z. (1980) *Organizacje zawodowe muzyków na ziemiach polskich do końca XVIII wieku* [Professional Organizations of Musicians in Polish Lands until the Late 18th Century]. Kraków: Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 156 pp.
17. Chybiński A. (1949) *Słownik muzyków dawnej Polski do roku 1800* [The Dictionary of Musicians of Old Poland until 1800]. Kraków: Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 163 pp.
18. Dworzak A. (2014) Sanktuarium oo. Bernardynów w Zaslaviu w XVIII stuleciu [The Sanctuary of the Bernardine Order in Zaslav in the XVIIIth Century]. *Istoriya religiy v Ukraini. Naukovyy shchorichnyk* [The History of Religions in Ukraine. A Scientific Yearbook], Vol. II, pp. 326–340.
19. Giżycki J. M. A. (1913) *Księża misjonarze w Zaslaviu i Białymstoku* [Missionary Priests in Zaslav and Białystok]. Kraków: Ks. Ks. Misyonarze, 23 pp.
20. Jakuboszczak A. (2008) *Sarmacka dama: Barbara Sanguszkowa (1718–1791) i jej salon towarzyski* [A Sarmatian Lady: Barbara Sanguszko (1718–1791) and Her Social Salon]. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 286 pp.
21. Łyjak W. Z. (2003) Budownictwo organowe w zakonie bernardynów. Najstarsze kontrakty i opisy [Organ-Building in the Bernardine Order. The Oldest Contracts and Descriptions]. *Zakony franciszkańskie w Polsce. Franciszkanie w Polsce XVI–XVIII wieku*, Vol. 2, Pt. 2, pp. 231–265.
22. Skrabski J. (2004) Artyści na dworze Pawła Karola i Barbary Sanguszków [Artists at the Court of Paweł Karol and Barbara Sanguszkos]. *Studia nad sztuką renesansu i baroku*, Vol. 5, pp. 287–304.
23. Skrabski J. (1999) Budowa kościoła misjonarzy w Zaslaviu w świetle nieznanymi materiałów archiwalnych [The Erection of a Missionary Roman Catholic Church in Zaslav in the Light of Unknown Archival Materials]. *Przełąd Wschodni*, # 6, pp. 145–154.
24. Skrabski J. (2007) *Paolo Fontana. Nadworny architekt Sanguszków* [Paolo Fontana. A Sanguszkos' Court Architect]. Tarnów: Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 431 pp.
25. Stecki T. J. (1864) *Wołyń pod względem statystycznym, historycznym i archeologicznym* [Volyn in Terms of Statistics, History and Archaeology]. Lwów: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Vol. 1, 385 pp.
26. Tokarzewski M. (1913) *Z kronik zakonnych kościoła i klasztoru OO. Bernardynów w Zaslaviu na Wołyniu* [From the Chronicles of the Roman Catholic Church and the Cloister of the Bernardine Order in Zaslav in Volyn]. Warszawa, 96 pp.
27. Zgliński M. (2012) *Nowożytny prospekt organowy i jego twórcy* [A Modern Pipe Organ and Its Makers]. Warszawa: Instytut Sztuki PAN, 678 pp.

SUMMARY

The article *Zaslav Musical Heritage (XVII–XVIII centuries)* consists of seven parts. In the first part, *Musicians in the Parish Church* it is written that the prince Aleksander Zasławski in 1612 has kept court musicians for the Zaslav parish church. One organist and three other people without the indication of musical specialization are mentioned among the musicians.

The information from the tax lists of the town for 1613 is used in the second part – *Town Musicians*. The nicknames of several musicians: violinists, bagpipers and flutists are mentioned among the various artisans.

The third part, *Irmologion from the Uniate Church*, is dedicated to the musical monument of the monody liturgical practice from 1673, which has been copied by a teacher named Joseph Krejnycki in the church of St. Nicholas. This manuscript is kept at the Andrey Sheptytskyi National Museum in Lviv.

АНДЖЕЙ ЕДВАРД ГОДЕК, ІВАН КУЗЬМІНСЬКИЙ. МУЗИЧНА СПАДЩИНА МІСТА ЗАСЛАВА...

In the fourth part, *Documents on the Town Musical Guild*, the professional organizations of Zaslav musicians are investigated for the first time. The found documents are preserved at Archiwum Państwowe in Kraków. The document consists of 5 different parts that define the musicians rights, confirm them, list the musicians names, etc. Accordingly, the whole document is written in 5 different handwritings. From the first part of the document we learn about the foundation of the musical guild (1698). Władysław Marczeski, the Roman Catholic priest, has incited and signed the document. The pastor notes that he does not have his own musicians, but he has seen that the town musicians acted without any permission documents and decided to correct this situation, providing such a document and, accordingly, he has started to get regular payments from the musical guild at the cost of 5 cop and 3 pounds of wax. It is emphasized in the document separately, that the other musicians – local Jewish and traveling – have been subordinated to principal musician, or otherwise the master craftsman. All these musicians would have the right to play in the town solely with the permission of the master craftsman. Musicians who play at weddings in the town would have to pay three golden to the musical guild. In the second part of the document, the Zaslav administrator Andrzej Niatecki has approved the first document. In this part of it there is also an important clarification that the musicians of the Catholic and Uniate faiths should be subordinated to the local pastor. The third part of the document is signed by Władysław Malcowski, the Parson of Zaslav, on the same day as the first one, that is, on January, 29, 1698. Here the Zaslav musicians are described as the specialists in figurative, i. e. polyphonic music. The fourth part of the document is dated back to 1703, and the lists of the names and musicians positions of the town musical brotherhood are given in it. Besides Ukrainian names in this list there are the names of Jewish descent. There are 6 names and surnames in the list. Two more names are added later by another handwriting. The fifth, the last part of the document has been created on April, 17, 1716, with the signature of Zaslav Parish and Zbarazh Archpriest Szymon Sieyniewicz. It confirms the musicians previous rights, both by the pastor himself and then by the Ostrozky ordynat of that time Aleksander Dominik Lubomirski (1693–1720).

In the fifth part, *Paul Karl Sangushko Court Musicians*, the Polish researchers information about musicians, singers and composers of one of the most influential people of the Volhynian Voivodeship and the Rzeczpospolita – Prince Paul Karl Sangushko – is extended. One of his residences has been situated in Zaslav. In 1720–1745 the prince has reconstructed the Novozaslav castle. In general, according to calculations, there have been 4–8 musicians in the prince court in 1710–1715, in 1721–1724 the collective has increased to 11 people and in 1731–1732 there have been already 22–28 musicians in it. However, nothing is known at all about the number of musicians and musical chapel in 1734–1750.

In the sixth part *The Pipe Organs, the Hymnals and the Songs of the Bernardine Church*, various testimonies on musical culture in Bernardine Church are collected. The Bernardines have arrived to Zaslav in 1604 for the first time. The monastery has been in decline after Khmelnytskyi times. Everything has changed rapidly in 1727, when prince Paul Karl Sangushko starts to revive a church and a monastery. Since then several new pipe organs have been built, they are repaired and so on. Several documents of 1760–1780 are preserved. Besides, in the contract for the construction of a pipe organ detailed requirements for its design have remained. The archives contain a thorough description of the painted choir lofts of the church. There are several monuments, divided into three groups, about the singing practice in the church. The first group includes literary reminiscences on the liturgical singing, the second one contains the verbal texts of three spiritual songs dedicated to the image of the Zaslav Mother of God. Two monody Hymnals created in Zaslav are united into the third group. The latest manuscripts are stored at Biblioteka Prowincji Ojców Bernardynów w Krakowie.

The seventh part, *The Pipe Organ of the Lazarists Church* is devoted to the testimonies concerning the pipe organ established at the Church of St. Joseph in 1753, i. e. in five years after the invitation of the Lazarists monks to the town.

Keywords: musical culture of the Early Modern period, sacral music, pipe organs, musicians, musical works.